

Қоғамдық өмірдің жаһандану процестері, елдер мен аймақтардың үнемі өсіп келе жатқан өзара тәуелділігін көрсетіп, қазіргі әлемдегі ұйымның даму стратегиясын жетілдіру теориясы мен практикасының дамуын анықтайтын негізгі факторға айналуға айналуда.[2]

Жаһанданудың әсері өз кезегінде компаниялардың даму стратегиясын жетілдіруге жаңа тәсілдерді іздестіру қажеттілігін тудырады. Қазіргі заманғы менеджменттің шекаралары мемлекеттік шекаралармен сәйкес келмейді. Мемлекеттер арасындағы сауда кедергілері жойылуда, жаңа нарықтар құрылуда. Ал бұл өсіп келе жатқан бәсекелестік жағдайында оның қазіргі заманғы компанияларының жаһандық нарыққа жұмыс істеуіне әкеледі. Бұл ретте компанияларда қабылданатын шешімдер даму стратегиясын жетілдіру көбінесе жекелеген мемлекеттердің саяси мүдделерімен сәйкес нысанда емес, компаниялардың өз мүдделерімен айқындалады.[3]

Қазақстандық кәсіпорындардың басқарудың әкімшілік командалық әдістерінен нарықтық экономикаға көшуі үлкен қиындықтарға байланысты екенін атап өткен жөн. Даму стратегиясын жетілдіру аспектісінде бұл қиындықтар мынадай жағдайларға байланысты:

- қазақстандық көшбасшылардың, ең алдымен топ-менеджменттің, қазіргі менеджменттің сипаты мен даму тенденцияларын және оның экономикалық өсуді қамтамасыз етудегі рөлін үнемі түсінбеушілік;
- қазіргі қазақстандық менеджерлердің жеке мүдделері мен әлеуметтік жауапкершілігі арасындағы теңгерімсіздік (кейбір жағдайларда өте маңызды);
- экономиканың қазіргі заманғы деңгейі үшін менеджерлер кадрларын даярлау тиімділігінің жеткіліксіздігі (кадрларды қайта даярлаудағы әрекетсіздік, оларды тұрақты жетілдірудің рөлін жете бағаламау);

Соңғы жылдары компаниялар құрудың дәстүрлі пирамидалық құрылымдарын алмастыруға жазық және желілік құрылымдар, стратегиялық альянстар келеді, онда қандай да бір экономикалық процесте қандай ұйым басым екенін анықтау мүмкін емес. Бұған интернет желісінің одан әрі таралуы да ықпал етеді, оның көмегімен үлкен деректер қоры қалыптастырылуы мүмкін, бұл менеджментті дамыту үшін қағидатты жаңа жағдайлар жасайды. Мысалы, клиенттерді топтармен дәстүрлі сегменттеудің орнына, кейбір компаниялар әр клиент пен оның әлеуетті қажеттіліктері туралы дербес мәліметтерді жинайды. Бұл ақпарат болашақта клиенттерге іскерлік ұйымдардың әсер етуінің жеке стратегиясын құру үшін пайдаланылуы мүмкін [4]. Басқарудың заманауи теориясы мен практикасы менеджменттің бастапқы тұжырымдамаларынан айтарлықтай ерекшеленеді. Бұл ретте ол қарқынды дамуды жалғастыруда, бұл өз кезегінде теорияның қазіргі заманғы жетістіктерін және менеджмент практикасын пайдаланатын компаниялардың табысты жұмыс істеуі мен одан әрі өркендеуі үшін негіз болып табылады.

Әдебиеттер

1. Виханский О.С. Стратегическое управление. – М.: Гардарики, 2003. – 296с
2. https://en.wikipedia.org/wiki/Strategic_management;
3. Сагинов Н.А., Шакирова Г.А. Стратегиялық басқару есебін дамытудың негізгі бағыттары // Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық және инновациялық дамуының дағдарыстан кейінгі нұсқаулары - 2010.
4. Чернова Г.В., Кудрявцев А.А. Управление рисками. – М.: ТК Велби, издательство Проспект, 2003. – 160 с

Мұқаш Ұ., 2 курс (академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ)
Ғылыми жетекші – э.ғ.м., аға оқытушы Жарасбаева А.Ж.

FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: PARTICIPATION IN INTERNATIONAL TRADE AND INVESTMENT PROCESSES

Kazakhstan's foreign economic relations are currently largely diversified. Kazakhstan, which is landlocked, trades with more than 120 countries around the world. The country pursues an active and purposeful foreign economic policy, making the Kazakh economy open to international institutions.

In recent years, Kazakhstan has traditionally developed three main areas of foreign economic activity - with the EU, the EEU (Russia accounts for the lion's share) and with China, while trying to increase the level of economic activity.

However, changes in the global environment as a result of the globalization process have a negative impact on the economy of Kazakhstan, which makes the Kazakh economy more vulnerable. Currently, the problems of international trade are becoming more acute, negative risks are increasing, the arms race by the largest global players is gaining momentum, and the geopolitical situation remains unstable. All this is reflected in the national economy of Kazakhstan. The volume of exports has significantly decreased. Taking into account the above data, it can be stated that in 2018 compared to 2019 there was a significant increase in the share of the EAEU countries in the foreign trade turnover of Kazakhstan. Kazakhstan's exports are directly proportional to the dynamics of Kazakhstan's foreign trade turnover.

Accordingly, the positive dynamics of export deliveries, which was observed until the crisis in 2014, was replaced by a sharp drop in the volume of Kazakhstan's exports (almost twice). It should be noted that there have been no major changes in the country structure of Kazakhstan's foreign economic activity. The main export trading partners of Kazakhstan are Italy (18%), China (12%), the Netherlands (10%), Russia (9%), France and Switzerland (6% each), South Korea (2%) and Turkey (2%). Metals and mineral products still account for a significant share of exports in the main product groups (about 80%). Most of Kazakhstan's exports are oil, gas, coal, ferroalloys, copper and a number of other metals. Now let's look at the import structure. Kazakhstan imports mainly from three groups of countries: the EEU (42%), the EU (20%) and China (16%). The import structure is traditionally dominated by the commodity group "Machines, equipment and mechanisms, electrical equipment". In comparison with exports, imports of goods and services have similar dynamics, but with the smallest amplitude. So, in 2019, the volume of imports amounted to about \$ 3.7 billion dollars. At the same time, Russia remains the largest importer. It should be noted that Russia and China are still the main suppliers of imported goods to Kazakhstan, including machinery and equipment, textiles, chemical products, animal and plant products. Russia and Kazakhstan geographically have the longest continuous land border in the world. Historically, they have developed friendly relations, so trade and economic ties are always marked by a high level of trust and a desire for mutually beneficial cooperation. Over the past four years, there has been an increase in the share of Russian goods and services in the country structure of Kazakhstan's imports. At the same time, the volume of European imports continues to decline annually. In General, the decrease in imports in value terms is due to the devaluation of the national currency, which makes imported goods and services more expensive and inaccessible to businesses and the population of the country. Meanwhile, the balance of foreign trade turnover, although declining, remains positive throughout the period under review. While exports have halved over the past seven years, imports have fallen by just a quarter, which has kept the trade balance positive despite the downward trend. If, according to the national statistics of Kazakhstan, the indicators of foreign economic activity in 2019 have a positive trend, then international rating studies show a less optimistic picture. Negative dynamics of macroeconomic indicators of the economy of Kazakhstan, including low rates of economic growth, affected the indexes of international ratings.

The analysis shows that the Kazakh economy still remains dependent on exports of metals and mineral products, and the largest part of imports are processed goods from the EU, China and Russia.

In modern conditions, the role of such a driver as foreign direct investment is growing. In particular, N. Kuchukova's research noted that in the conditions of a limited size of the domestic market, external integration due to increased international trade and FDI will remain the main stimulus for the growth of the economy of Kazakhstan in the next 10 years.

One of the factors for improving the investment climate in Kazakhstan in recent years is the creation of free economic zones (FEZ) on its territory, mainly in large cities, including the capital. FEZs are free trade zones that provide customs preferences and tax incentives. Other privileges of participants in some FEZs are the provision of free land plots for up to 10 years, as well as the ability to invite foreign labor without first searching for employees among the local population. This fact encourages foreign companies to move production to the territory of Kazakhstan.

The composition of the largest FDI investors in Kazakhstan has not changed significantly over the past 10 years. The top five are the Netherlands, the United States, Switzerland, China and Russia. The Netherlands has invested almost \$ 80 billion in the Kazakh economy., a significant portion of which went to the oil industry. Although it is worth noting that in recent years there has been a positive shift in the direction of Dutch investment in the agricultural sector. Gross FDI inflows from the United States during the same period amounted to \$ 30 billion., Switzerland has already sent \$ 20 billion., and China has restored the volume of investment in the post-crisis period and invested about \$ 16 billion in the Kazakh economy. Russia is now consistently among the top five countries that invest FDI in Kazakhstan, having invested more than \$ 12 billion to date.

It is worth noting that Kazakhstan is the leader in the Central Asian region in terms of foreign capital invested in the country's economy. According to the latest data from UNCTAD, Kazakhstan ranks 33rd in the world in terms of net FDI inflows, while it ranks 2nd among countries with economies in transition and 1st among landlocked countries.

The main problem and threat to the preservation of the raw material national economy of Kazakhstan is the reluctance of major investors to invest in long-term and less profitable projects, in particular, in the manufacturing industry, in the sphere of high technologies and others. On the one hand, the desire of foreign investors is quite justified, since the oil industry brings the greatest dividends at the lowest cost. On the other hand, the state needs to create favorable conditions for doing business in all sectors of the economy of Kazakhstan and increase the country's investment attractiveness on the world stage.

Analysis of the structure of Kazakhstan's foreign trade activity indicates the need to review and improve approaches to attracting foreign capital to the Kazakh economy. Various government strategies, programs and concepts are being implemented today taking into account the direction of investment in the real economy. Most of the newly created industrial enterprises in Kazakhstan, including the transfer of existing production facilities from other regions of the world, are aimed at developing the real sector.

References

1. Кучукова Н.К. Инвестиционный климат Казахстана: состояние, оценка и развитие // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. 2016. № 3. Ч. 4. С. 654–660.
2. Лучко М.Л. Влияние прямых иностранных инвестиций на социально-экономическое развитие стран-реципиентов//Аудит и финансовый анализ. 2015. № 6. С. 309– 315.
3. Лучко М.Л. Китайские ТНК на мировом инвестиционном поле //Мировая экономика и международные отношения. 2017. № 9. Т. 61. С. 45–5
4. Государственная программа индустриально-инновационного развития Республики Казахстан на 2015–2019 гг.; утверждена Указом Президента Республики Казахстана № 874 от 01.08.2014 г.
5. <https://forbes.kz>
6. <https://rus.azattyq-ruhy.kz>
7. <https://www.zakon.kz>

Мұқаш Ұ.Т., 2 курс (академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарМУ)
Ғылыми жетекші - э.ғ.м, аға оқытушы Кожабатчина Г. М.

DEVELOPMENT OF ONLINE INSURANCE IN KAZAKHSTAN

In Kazakhstan, this market is just beginning to develop. Online sales are gaining momentum. About 50% of the gross non-cash turnover on Bank cards in Kazakhstan is made up of online payments, which is an increase of 27% compared to last year....

As a reminder, since January 1 of last year, electronic insurance has been in effect in Kazakhstan, and the possibility of purchasing an insurance policy completely online on the insurance company's website has been introduced.

According to preliminary data, about 1 million e-policies were sold in the first quarter, which is about 20% of the average annual volume. At the same time, the share of policies purchased through the websites of insurance companies is minuscule. As of March 1, 2019, the level of penetration in the market of electronic policies for mandatory motor insurance (OS GPO PTS) is about 0.6%.

It's like they say: Every advantage has its disadvantage. So, let's start from the advantages of online insurance, they are obvious:

Convenience. The system of issuing an electronic compulsory car insurance policy is primarily convenient for motorists who previously had to carry a paper copy of the contract. Under the new rules, police officers will check for insurance by sending a request to a single insurance database. All information on insurance policies is stored in the information system of the insurance company and the Unified insurance database.

Speed of registration. You can apply for a policy over the Internet around the clock, it's fast and easy, just use a payment card. You don't have to spend time visiting the insurer, you just need to go online – and in a short time you can visit the virtual offices of different insurance companies.

The absence of intermediaries. One of the advantages of online insurance is that there are no intermediaries when making a purchase. This means direct contact without an agent, which is convenient for many clients and insurance companies.